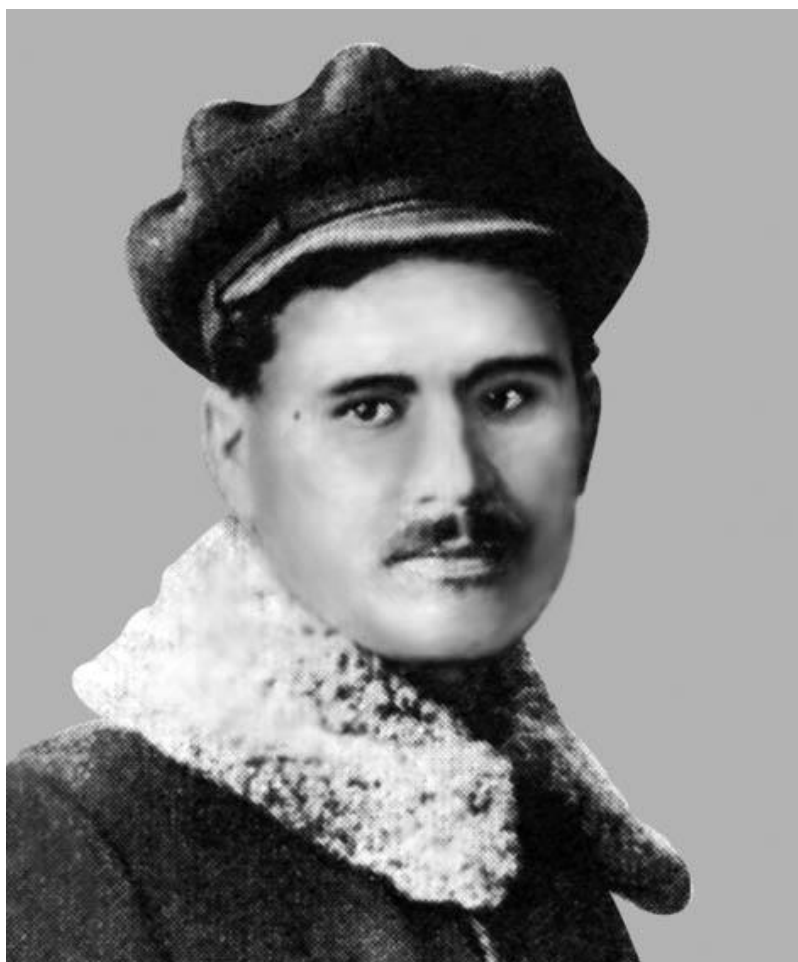

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека
Відділ наукової інформації та бібліографії

Серія «Розстріляне відродження»

Правда не завжди зручна, але без неї неможливий рух уперед

*Бібліографічний список літератури
до 125-річчя з дня народження
Григорія Даниловича Епіка*

Хмельницький
2026

Пропонуємо до уваги користувачів бібліографічний список літератури із серії «Розстріляне відродження». Серія присвячена діячам духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. в Україні, які створили високохудожні твори у галузі літератури, живопису, музики, театру і які були знищені тоталітарним сталінським режимом.

Григорій Данилович Епик – український письменник, перекладач і публіцист, представник «Розстріляного відродження». Жертва сталінського терору.

Григорій Данилович народився 17 січня 1901 року в Кам'янці на Катеринославщині. Окрім Григорія в родині було ще п'ятеро синів та двоє доньок.

«Дитинство моє було таке, що про нього і згадувати неохота. До шістнадцятилітнього віку я не знав навіть, що таке подушка. Злидні душили батька, лягали великим тягарем на всю його сім'ю», – згадував Епик.

Але батьки, попри безгрошів'я, намагалися дати освіту всім дітям. Навчатися хлопець пішов до місцевої школи, яку закінчив на одні п'ятірки. Спочатку працював різноробом, згодом – писарем на залізничній станції. Був активним учасником просвітянських заходів села. Але часи були неспокійні – вирувала революція. Юнак став учасником антигетьманського повстання, за що його вигнали з роботи. У 1919 році Григорій став добровольцем Першого Ново-Московського повстанського полку й брав участь у революційних подіях.

За рік по тому Епик поїхав до Полтави, де влаштувався інструктором політпросвіти, секретарем та головою повітового виконкому. Там з'являються на світ його перші твори – етюди «9-е січня», «Кров на Лені», «Терешко», «Полохливої ночі», а ще збірка «Червона кобза» та «На зламі».

У строкатому розмаїтті літературних організацій 1920-х років письменник-початківець шукає свій шлях: спочатку увійшов до Спілки селянських письменників «Плуг» на чолі з Сергієм Пилюпенком, але під впливом Миколи Хвильового став членом Вільної академії пролетарської літератури (ВАПЛІТЕ). Після самоліквідації ВАПЛІТЕ Епик став членом утвореного Миколою Хвильовим ще одного літературного об'єднання – «Пролетарського літературного фронту», друкувався в альманасі «Літературний ярмарок», написав роман «Без ґрунту».

У романі «Без ґрунту» автор висміяв абсурдність країни радянських бюрократів: «Папероїди – це система, і дуже складна. В них свої шляхи захисту й розплодження: покора дужчим і нещадна боротьба проти слабших. В них своя тактика боротьби – густий туман про зроблене ними велике державне заощадження, раціоналізацію і постійна показна собача відданість. Що начальство – те й ми» – філософське обґрунтування папероїдів. Цупко триматися своїх – це найвищий закон, їхнє credo».

Григорій Костюк, український учений-літературознавець, зазначив: «Він перейшов до соціальної проблематики з виразним сатиричним спрямуванням».

Поступово хмари затуляли сонце над головою Епіка. Його твори нещадно критикували, звинувачували у створенні «дрібнобуржуазних декадентських

літературних течій» та у перетворенні «на трубадурів міщанства і куркульства...». Докоряли, що до великих і переломних подій, що відбувалися в країні ставилися байдуже (йдеться про колективізацію). Що цій «видатній події» навіть рядка не присвятили у своїх працях, ганьба, зрада і так далі.

На тлі таких обвинувачень Епик пише в 1931 році роман «Перша весна». У передмові до якого зазначає: «Хилилися журно бур'яни, й криваво рипів степ. Рипів, немов знав він: минуть десятиліття, і чисто виголять його, мов козака після бою, скіском гострим. Виголять, запалять любов'ю й ненавистю. Закують у право власності й зроблять німим свідком одвічної запеклої боротьби за володіння. І не знав степ дикий, не знав він, що промине століття, пролізе стогоном ще кілька десятиліть, і родить козацька земля нащадків славних. Не знав він, що народить вона тих, хто повстане проти віків і піде в осінню бурю, в безконечні степи, владно підніме їх проти віків і власності і подасть могутнє гасло: «Геть межі!».

Критики схвально оцінили твір, і лише за кілька місяців по тому до них дійшов справжній і глибокий смисл написаного – колективізація не добровільний процес, а жорстокий, кривавий, примусовий і трагічний для людства. Це був справжній ляпас, але влада змовчала, поки що.

Наступним романом письменника став «Петро Ромен», тут уже Епик вирішив підлеститися й оспівав зростання радянської технічної інтелігенції.

Його душу роздирали протиріччя, він прагнув хоч словом наблизитися до Кобзаря, а водночас його захоплювала романтика раннього комунізму та віра у краще майбутнє. Але дійсність жахала – Голодомор, винищення інтелігенції, репресії. Зрештою, як людина яка стоїть на слабких ногах, Епик втратив рівновагу і впав. Влітку 1934-го його виключили з партії, обґрунтовуючи рішення тим, що «протягом довгих років і до останнього часу опирався лінії партії в літературі, підтримував націоналістичні елементи в їхній боротьбі проти партії». Це було початком кінця.

У грудні 1934 року Епіка заарештували, звинувативши у приналежності до «контрреволюційної націоналістичної організації, що планувала терористичні акти проти керівників Компартії та уряду». А Григорій навіть не опирався, зламаний морально – визнав свою приналежність до міфічної організації.

Письменника засудили до 10-річного ув'язнення й відправили на Соловки. Але у жовтні 1937 року справу Епіка, разом із десятками, а то й сотнями українських митців переглянула сумнозвісна трійка УНКВС Ленінградської області й винесла новий вирок – розстріл, який був виконаний 3 листопада того ж року в урочищі Сандармох.

1956 року постановою Військової колегії Верховного суду СРСР Григорія Епіка посмертно реабілітовано «за відсутністю складу злочину».

Матеріали взято з ресурсів:

[https://uain.press/blogs/grigorij-epik-mizh-bazhanim-ta-realnistyu-1153595;](https://uain.press/blogs/grigorij-epik-mizh-bazhanim-ta-realnistyu-1153595)

https://uk.wikipedia.org/wiki/Епик_Григорій_Данилович;

[https://poltava.to/project/6654/.](https://poltava.to/project/6654/)

Твори Г. Епіка у фондах Хмельницької ОУНБ

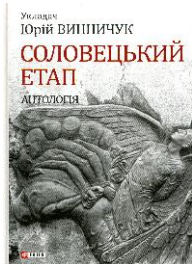
У2
Е67

Перша весна : роман / Г. Д. Епик ; ред. В. І. Ціпко ; худож. В. В. Голозубов. – Київ : Дніпро, 1971. – 340 с. – (Бібліотека української радянської прози).

В6044-2
91.9:
83.3(4УКР)
П99

Тепер бої не в полі : [вірш] // П'ядик Ю. В. Українська поезія кінця XIX – середини XX ст.: бібліографія. Антологія. – Київ, 2011. – Т. 2 : Г – Ж. – С. 735.

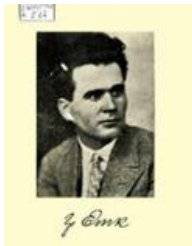

Б50838
821.161.2
С60

Радіоаматор : [оповідання] // Соловецький етап : антологія / уклад. Ю. П. Винничук. – Харків, 2018. – С. 348-373.

* * *

Електронні копії видань творів Григорія Епіка у електронній бібліотеці «Культура України» НБУ імені Ярослава Мудрого

Без ґрунту [Електронний ресурс] : повість / Г. Епик ; передм. Гр. Котюка. – Харків : Молодий більшовик, 1931. – 38, 243 с. – (Художня б-ка молодого робітника ; кн. 7). – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=7930>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

В снігах [Електронний ресурс] : оповідання / Г. Епик. – Вид. 2-ге. – Харків : Держ. вид-во України, 1929. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=7931>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Лист IV. Гр. Епик до О. Досвітнього [Електронний ресурс] // Літературний ярмарок. – 1929. – Кн. 7 (137) : Червень. – С. 131-137. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=12632>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Меценати [Електронний ресурс] / Г. Епик // Літературний ярмарок. – 1929. – Кн. 9 (139) : Серпень. – С. 63-128. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=10902>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Надзвичайна кар'єра Остапа Сватюка [Електронний ресурс] / Г. Епик // Літературний ярмарок. – 1930. – Кн. 12 (142). – С. 8-97. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=10900>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Непія [Електронний ресурс] : повість / Г. Епик. – Харків : Державне вид-во України, 1930. – (Масова художня бібліотечка). – 119 с. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=6822>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Перша весна [Електронний ресурс] : роман / Г. Епик. – Вид. 4-те, скорочене. – Харків ; Київ : Літ. і мистецтво, 1933. – 242 с. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=6823>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Під лісом [Електронний ресурс] / Г. Епик. – Харків : Літ. і мистецтво, 1931. – (Масова художня бібліотечка). – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=7932>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Радіоаматор [Електронний ресурс] : оповідання / Г. Епик. – Київ : [б. в.], 1930. – (Бібліотека газети «Пролетарська Правда»). – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=8007>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Радіоаматор [Електронний ресурс] / Г. Епик // Літературний ярмарок. – 1929. – Кн. 2 (132) : Січень. – С. 155-199. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=12641>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Оповідання для дітей [Електронний ресурс] / Г. Епик // Бій у степу : збірник. – Харків ; Київ : ЛІМ, 1933. – С. 288-311. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=11438>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Том сатири [Електронний ресурс] / Г. Епик. – Харків : Держ. вид-во України, 1930. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=8008>. – Дата перегляду: 08.01.2026.

Література про Г. Епіка у фондах Хмельницької ОУНБ

- Б50838 Григорій Епик // Соловецький етап : антологія / уклад.
821.161.2 Ю. П. Винничук. – Харків, 2018. – С. 101-102; 348.
С60
- Б45919 Шевченко С. В. Григорій Епик: прозріння // Соловецький
63.3(4УКР)6 ревієм / С. В. Шевченко. – Київ, 2013. – С. 173-178.
Ш37
- В6044-2 Епик Григорій Данилович // П'ядик Ю. В. Українська поезія
91.9: кінця ХІХ – середини ХХ ст.: бібліографія. Антологія /
83.3(4УКР) Ю. В. П'ядик. – Київ, 2011. – Т. 2 : Г – Ж. – С. 728-729.
П99
- М896-9 Зленко Г. Епик Григорій Данилович // Енциклопедія
92.0(4УКР) Сучасної України. – Київ, 2009. – Т. 9 : Е – Ж. – С. 216-217.
Е64
- Б44681-1 Костюк Г. О. Події і люди: Григорій Епик // Зустрічі і
83.3(4УКР)6 прощання : спогади у 2 кн. / Г. О. Костюк. – Київ, 2008. – Кн. 1.
К72 – С. 355-364.
- Б33618 Курас І. Ф. Епик Григорій Данилович (1901–1937):
63.3(4Укр) український письменник // Провідники духовності України. –
П78 Київ, 2003. – С. 222-223.
- М456-1 Мельник В. Григорій Епик //...З порога смерті... – Київ,
83.3(2=Укр)7 1991. – Вип. 1. – С. 178-181.
З-11

* * *

Уроки добра : 120 років від дня народження Григорія Епіка // Шкільна бібліотека. – 2020. – № 12. – С. 29-32.

Васьків М. Тексти крізь текст (незвідані світи роману Г. Епіка «Перша весна» // Слово і час. – 2003. – № 8. – С. 14-22.

Сивокінь Г. На відстані віків // Вітчизна. – № 11. – С. 197-199.

*Підготувала Лариса Іванова,
провідний бібліограф відділу наукової
інформації та бібліографії Хмельницької ОУНБ*